

Horatius, Epistula de arte poetica
Oversættelse og sproglig kommentar af Søren Sørensen

Humano capiti cervicem pictor equinam iungere si velit et varias inducere plumas undique collatis membris, ut turpiter atrum desinat in piscem mulier formosa superne, spectatum admissi risum teneatis amici?	5
credite, Pisones, isti tabulae fore librum persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae fingentur species, ut nec pes nec caput uni reddatur formae. 'pictoribus atque poetis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.'	10
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim; sed non ut placidis coeant immitia, non ut serpentes avibus gementur, tigribus agni. Inceptis gravibus plerumque et magna professis purpureus, late qui splendeat, unus et alter	15
assuitur pannus, cum lucus et ara Dianae et properantis aquae per amoenos ambitus agros aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus: sed nunc non erat his locus. et fortasse cupressum scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes	20
navibus aere dati qui pingitur? Amphora coepit institui: currente rota cur urceus exit? Denique sit quidvis, simplex dumtaxat et unum. Maxima pars vatum, pater et iuvenes patre digni, decipimur specie recti. Brevis esse laboro:	25
obscurus fio; sectantem levia nervi deficiunt animique; professus grandia turget; serpit humi tutus nimium timidusque procellae. Qui variare cupit rem prodigialiter unam, delphinum silvis appingit, fluctibus aprum:	30
in vitium ducit culpae fuga, si caret arte. Aemilium circa ludum faber imus et unguis exprimet et mollis imitabitur aere capillos, infelix operis summa, quia ponere totum nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem,	35
non magis esse velim quam naso vivere pravo, spectandum nigris oculis nigroque capillo. Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam viribus et versate diu, quid ferre recusent, quid valeant umeri; cui lecta potenter erit res,	40
nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.	
Ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor, ut iam nunc dicat iam nunc debentia dici, pleraque differat et praesens in tempus omittat.	
In verbis etiam tenuis cautusque serendis	45
hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. Dixeris egregie, notum si callida verbum reddiderit iunctura novum, si forte necesse est	

Horatius, Epistula de arte poetica

indiciis monstrare recentibus abdita rerum, fingere cinctutis non exaudita Cethegis	50
continget dabiturque licentia sumpta pudenter; et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si Graeco fonte cadent parce detorta. Quid autem Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum Vergilio Varioque? Ego cur, acquirere pauca	55
si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni sermonem patrium ditaverit et nova rerum nomina protulerit? licuit semperque licebit signatum praesente nota procudere nummum.	60
Ut silvae foliis privos mutantur in annos,	61a
prima cadunt <* * * * * * * * *	61b
* * * * * > ita verborum vetus interit aetas, et iuvenum ritu florent modo nata vigentque. Debemur morti nos nostraque; sive receptus terra Neptunus classis Aquilonibus arcet,	65
regis opus, sterilisve †diu palus† aptaque remis vicinas urbis alit et grave sentit aratrum, seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis doctus iter melius, mortalia facta peribunt, nedum sermonum stet honos et gratia vivax.	70
Multa renascentur quae iam cecidere, cadentque quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus, quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi.	
Res gestae regumque ducumque et tristia bella quo scribi possent numero, monstravit Homerus.	75
Versibus impariter iunctis querimonia primum, post etiam inclusa est voti sententia compos; quis tamen exiguos elegos emiseric auctor, grammatici certant et adhuc sub iudice lis est. Archilochum proprio rabies armavit iambo;	80
hunc socci cepere pedem grandesque cothurni alternis aptum sermonibus et popularis vincentem strepitus et natum rebus agendis. Musa dedit fidibus divos puerosque deorum et pugilem victorem et equum certamine primum et iuvenum curas et libera vina referre.	85
Descriptas servare vices operumque colores cur ego si nequeo ignoroque poeta salutor? cur nescire pudens prave quam discere malo? versibus exponi tragicis res comica non vult; indignatur item privatis ac prope socco	90
dignis carminibus narrari cena Thyestae. Singula quaeque locum teneant sortita decentem. Interdum tamen et vocem comoedia tollit iratusque Chremes tumido delitigat ore et tragicus plerumque dolet sermone pedestri	95
Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque proicit ampullas et sesquipedalian verba,	

si curat cor spectantis tetigisse querela.

Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunt,
et quocumque volent animum auditoris agunto. 100

Ut ridentibus arrident, ita flentibus afflent
humani vultus: si vis me flere, dolendum est
primum ipsi tibi. Tum tua me infortunia laedent,
Telephe vel Peleu; male si mandata loqueris,
aut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum 105
vultum verba decent, iratum plena minarum,
ludentem lasciva, severum seria dictu.

Format enim natura prius nos intus ad omnem
fortunarum habitum; iuvat aut impellit ad iram
aut ad humum maerore gravi deducit et angit; 110
post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.

Intererit multum, divusne loquatur an heros,
maturusne senex an adhuc florente iuventa 115
fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.

Aut famam sequere aut sibi convenientia finge.
Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, 120
impiger, iracundus, inexorabilis, acer
iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes. 125
Si quid inexpertum scaenae committis et audes
personam formare novam, servetur ad imum
qualis ab incepto processerit et sibi constet.

Difficile est proprie communia dicere, tuque
rectius Iliacum carmen deducis in actus 130
quam si proferres ignota indictaque primus.

Publica materies privati iuris erit, si
non circa vilem patulumque moraberis orbem,
nec verbo verbum curabis reddere fidus
interpres, nec desilies imitator in artum, 135
unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex,

nec sic incipies ut scriptor cyclicus olim:
'fortunam Priami cantabo et nobile bellum.'
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Quanto rectius hic qui nil molitur inepte: 140
'dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Troiae
qui mores hominum multorum vidit et urbes.'

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque et cum Cyclope Charaybden. 145

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo;
 semper ad eventum festinat et in medias res
 non secus ac notas auditorem rapit, et quae
 desperat tractata nitescere posse relinquit, 150
 atque ita mentitur, sic veris falsa re
 miscet, primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges aulaea manentis et usque
 sessuri donec cantor 'vos plaudite' dicat, 155
 aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
 mobilibusque decor naturis dandus et annis.
 Reddere qui voces iam scit puer et pede certo
 signat humum, gestit paribus colludere, et iram
 concipit ac ponit temere et mutatur in horas. 160

Imberbis iuvenis, tandem custode remoto,
 gaudet equis canibusque et gramine campi,
 cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 utilium tardus provisor, prodigus aeris,
 sublimis cupidusque et amata relinquere pernix. 165

Conversis studiis aetas animusque virilis
 quaerit opes et amicitias, inservit honori,
 commisisse cavet quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommodo, vel quod
 quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti, 170
 vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 dilator spe longus, iners, <p>avidusque futuri,
 difficilis, querulus, laudator temporis acti
 se puero, castigator censorque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
 mandentur iuveni partes pueroque viriles,
 semper in adiunctis aevoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scaenis aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, et quae
 ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
 digna geri promes in scaenam, multaque tolles
 ex oculis, quae mox narret facundia praesens.

Ne pueros coram populo Medea trucidet 185
 aut humana palam coquat axta nefarius Atreus
 aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.

Quodcumque ostendis mihi sic incredulus odi.
 Neve minor neu sit quinto productior actu
 fabula, quae posci vult et spectanda reposci. 190
 Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes chorus officiumque virile

defendat; neu quid medios intercinat actus, quod non proposito conducat et haereat apte.	195
Ille bonis faveatque et consilietur amice et regat iratos et amet peccare timentis; ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem iustitiam legesque et apertis otia portis;	200
ille tegat commissa deosque precetur et oret, ut rededat miseris, abeat fortuna superbis.	
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaeque aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco adspirare et adesse choris erat utilis atque nondum spissa nimis complere sedilia flatu;	205
quo sane populus numerabilis, utpote parvus, et frugi castusque verecundusque coibat.	
Postquam coepit agros extendere victor et urbem latior amplecti murus vinoque diurno placari Genius festis impune diebus,	210
accessit numerisque modisque licentia maior.	
Indoctus quid enim saperet liberque laborum rusticus urbano confusus, turpis honesto? sic priscae motumque et luxuriam addidit arti tibicen traxitque vagus per pulpita vestem;	215
Sic etiam fidibus voces crevere severis, et tulit eloquium insolitum facundia praeceps, utiliumque sagax rerum et divina futuri sortilegis non discrepuit sententia Delphis.	
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,	220
mox etiam agrestis Satyros nudavit et asper incolumi gravitate iocum temptavit, eo quod illecebris erat et grata novitate morandus spectator, functusque sacris et potus et exlex.	
Verum ita risores, ita commendare dicaces conveniet Satyros, ita vertere seria ludo, ne quicumque deus, quicumque adhibebitur heros, regali conspectus in auro nuper et ostro, migret in obscuras humili sermone tabernas, aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.	225
Effutire leves indigna tragoedia versus, ut festis matrona moveri iussa diebus, intererit Satyris paulum pudibunda protervis.	230
Non ego inornata et dominantia nomina solum verbaque, Piones, Satyrorum scriptor amabo;	235
nec sic enitar tragico differre colori, ut nihil intersit Davusne loquatur et audax Pythias emuncto lucrata Simone talentum, an custos famulusque dei Silenus alumni.	
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quisvis speret idem, sudet multum frustra que labore ausus idem: tantum series iuncturaque pollet,	240

tantum de medio sumptis accedit honoris. Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni ne velut innati triviis ac paene forenses aut nimium teneris iuvenentur versibus umquam aut immunda crepent ignominiosaque dicta. Offenduntur enim quibus est equus et pater et res, nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emptor, aequis accipiunt animis donantque corona.	245
Syllaba longa brevi subiecta vocatur iambus, pes citus; unde etiam trimetris accrescere iussum nomen iambeis, cum senos redderet ictus primus ad extremum similis sibi. †non ita pridem† tardior ut paulo graviorque veniret ad auris, spondeos stabilis in iura paterna recepit commodus et patiens, non ut de sede secunda cederet aut quarta socialiter. Hic et in Acci nobilibus trimetris apparet rarus et Enni in scaenam missos cum magno pondere versus aut operae celeris nimium curaque carentis aut ignoratae premit artis crimine turpi. Non quisvis videt immodulata poemata iudex, et data Romanis venia est indigna poetis. Idcircone vager scribamque licenter? an omnes visuros peccata putem mea, tutus et intra spem veniae cautus? vitavi denique culpam: non laudem merui. Vos exemplaria Graeca nocturna versate manu, versate diurna.	255
At vestri proavi Plautinos et numeros et laudavere sales, nimium patienter utrumque, ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos scimus inurbanum lepido seponere dicto legitimumque sonum digitis callemus et aure.	260
Ignorum tragicæ genus invenisse Camenæ dicitur et plaustri vexisse poemata Thespis, quæ canerent agerentque peruncti faucibus ora. Post hunc personæ pallæque repertor honestæ Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis et docuit magnumque loqui nitique cothurno.	265
Successit vetus his comoedia, non sine multa laude; sed in vitium libertas excidit et vim dignam lege regi; lex est accepta chorusque turpiter obticuit sublato iure nocendi.	270
Nil intemptatum nostri liquere poetæ nec minimum meruere decus vestigia Graeca ausi deserere et celebrare domestica facta, vel qui praetextas vel qui docuere togatas. Nec virtute foret clarisque potentius armis quam lingua Latium, si non offenderet unum quemque poetarum limæ labor et mora. Vos, o	275
	280
	285
	290

Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
multa dies et multa litura coercuit atque
praesectum deciens non castigavit ad unguem.

Ingenium misera quia fortunatius arte 295
credit et excludit sanos Helicone poetas
Democritus, bona pars non unguis ponere curat,
non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poeta,
si tribus Anticyris caput insanabile numquam 300
tonsoni Licino commiserit. O ego laevus,
qui purgor bilem sub verni temporis horam;
non alius faceret meliora poemata. Verum
nil tanti est. Ergo fungar vice votis, acutum
reddere quae ferrum valet exsors ipsa secandi. 305

Munus et officium nil scribens ipse docebo,
unde parentur opes, quid alat formetque poetam,
quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.
Scribendi trcte sapere est et principium et fons
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae, 310
verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit patriae quid debeat et quid amicis,
quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
quod sit conscripti, quod iudicis officium, quae
partes in bellum missi ducis, ille profecto 315
reddere personae scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitae morumque iubebo
doctum imitatorem et vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis morataque recte
fabula nullius veneris, <sed> pondere <inerti>, 320
valdius oblectat populum meliusque moratur
quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem 325
discunt in partes centum diducere. 'Dicat
filius Albani: si de quincunce remota est
uncia, quid superat? poteras dixisse.' 'Triens.' 'Eu.
Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?'
'Semis.' An, haec amimos aerugo et cura peculi 330
cum semel imbuerit, speremus carmina fingi
posse linenda cedro et levi servanda cupresso?

Aut prodesse volunt aut delectare poetae
aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta 335
percipiant animi dociles teneantque fideles;
omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa sint proxima veris:
ne quodcumque volet poscat sibi fabula credi,

Horatius, Epistula de arte poetica

neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.	340
Centuriae seniorum agitant expertia frugis, celsi praetereunt austera poemata Ramnes; omne tulit punctum qui miscuit utile dulci, lectorem delectando pariterque monendo.	
Hic meret aera liber Sosiis, hic et mare transit et longum noto scriptori prorogat aevum.	345
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus; nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens, [poscenti gravem persaepe remittit acutum] nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.	350
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis offendar maculis, quas aut incuria fudit aut humana parum cavit natura. Quid ergo est? Ut scriptor si peccat idem librarius usque, quamvis est monitus, venia caret, ut citharoedus	355
ridetur, chorda qui semper oberrat eadem; sic mihi qui multum cessat fit Choerilus ille, quem bis terve bonum cum risu miror, et idem indignor quandoque bonus dormitat Homerus; verum operi longo fas est obrepere somnum.	360
Ut picturae poesis erit quae, si propius stes, te capiat magis, et quaedam, si longius abstes; haec amat obscurum, volet haec sub luce videri, iudicis argutum quae non formidat acumen; haec placuit semel, haec decies repetita placebit.	365
O maior iuvenum, quamvis et paterna fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum tolle memor, certis medium et tolerabile rebus recte concedi. Consultus iuris et actor causarum mediore abest virtute disertis	370
Messallae nec scit quantum Cascellius Aulus, sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis non homines, non di, non concessere columnae. Ut gratas inter mensas symphonia discors et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver	375
offendunt, poterat duci quia cena sine istis, sic animis natum inventumque poema iuvandis, si paulum summo decessit, vergit ad imum. Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis indoctusque pilae discive trochive quiescit,	380
ne spissae risum tollant impune coronae: qui nescit versus tamen audet fingere. Quidni? Liber et ingenuus, praesertim census equestrem summam nummorum vitioque remotus ab omni. Tu nihil invita dices faciesve Minerva;	385
id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen olim scripseris, in Maeci descendat iudicis auris	

et patris et nostras nonumque prematur in annum
membranis intus positis. Delere licebit
quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390

Silvestres homines sacer interpretisque deorum
caedibus et victu foedi deterruit Orpheus,
dictus ob hoc lenire tigris rabidoque leones;
dictus et Amphion, Thebae conditor urbis,
saxa movere sono testudinis et prece blanda 395
ducere quo vellet. Fuit haec sapientia quondam,
publica privatis discernere, sacra profanis,
concubitu prohibere vago, dare iura maritis,
oppida moliri, leges incidere ligno.

Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
carminibus venit. Post hos insignis Homerus
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
versibus exacuit. Dictae per carmina sortes,
et vitae monstrata via est, et gratia regum
Pieriis temptata modis, ludusque repertus 405
et longorum operum finis: ne forte pudori
sit tibi Musa lyrae sollers et cantor Apollo.

Natura fieret laudabile carmen an arte,
quaesitum est. Ego nec studium sine divite vena
nec rude quid possit video ingenium; alterius sic 410
altera poscit opem res et coniurat amice.

Qui studet optatam cursu contingere metam
multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
abstinuit venere et vino; qui Pythia cantat
tibicen, didicit prius extimuitque magistrum. 415
Nec satis est dixisse 'ego mira poemata pango,
occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est
et quod non didici sane nescire fateri.'

Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
adsentatores iubet ad lucrum ire poeta 420
dives agris, dives positus in faenore nummis.
Si vero est unctum qui recte ponere possit
et spondere levi pro paupere et eripere artis
litibus implicitum, mirabor si sciet inter-
noscere menadacem verumque beatus amicum. 425

Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
nolito ad versus tibi factos ducere plenum
laetitiae: clamabit enim 'pulchre! bene! recte!',
pallescit super his, etiam stillabit amicis
ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram. 430
Ut qui conducti plorant in funere dicunt
et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culillis

et torquere mero quem perspexisse laborent⁴³⁵
 an sit amicitia dignus; si carmina condes,
 numquam te fallent animi sub <laude> latent.

Quintilio si quid recitares, 'corrige, sodes,
 hoc' aiebat 'et hoc!'; melius te posse negares
 bis terque expertum frustra, delere iubebat
 et male tornatos incudi reddere versus. ⁴⁴⁰
 Si defendere delictum quam vertere malle,
 nullum ultra verbum aut operam insumabat inanem,
 quin sine rivali teque et tua solus amares.

Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes, ⁴⁴⁵
 culpabit duos, incomptis allinet atrum
 transverso calamo signum, ambitiosa recidet
 ornamenta, parum claris lucem dare coget,
 arguet ambigue dictum, mutanda notabit;
 fiet Aristarchus, nec dicet 'cur ego amicum ⁴⁵⁰
 offendam in nugis?' Hae nugae seria ducent
 in mala derisum semel exceptumque sinistre.

Ut mala quem scabies aut morbus regius urget
 aut fanaticus error et iracunda Diana,
 vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam ⁴⁵⁵
 qui sapiunt: agitant pueri incautique sequuntur.

Hic, dum sublimis versus ructatur et errat,
 si veluti merulis intentus decidit auceps
 in puteum foveamve, licet 'succurrite' longum
 clamet 'io cives!' non sit qui tollere curet. ⁴⁶⁰

Si curet quid opem ferre et demittere funem,
 'qui scis an prudens huc se proiecerit atque
 servari nolit?' dicam, Siculique poetae
 narrabo interitum: deus immortalis haberi
 dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam ⁴⁶⁵
 insiluit. Sit ius liceatque perire poetis.

Invitum qui servat idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit, nec si retractus erit, iam
 fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
 Nec satis apparet cur versus factitet, utrum ⁴⁷⁰
 minxerit in patrios cineres an triste bidental

moverit incestus; certe furit ac velut ursus,
 obiectos caveae valuit si frangere clatros,
 indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
 quem vero arripuit, tenet occiditque legendo, ⁴⁷⁵
 non missura cute nisi plena cruoris hirudo.

Horats,

Et Brev om Digtekunsten

Menneskehoved og hals fra en hest - hvis en maler nu ville
 føje dem sammen og så få lemmer af alt muligt ophav
 dækket med brogede fjer, så den smukkeste kvinde i toppen
 endte hæsligt til sidst som en fisk af den dunkleste farve,
 ville I da kunne undgå at le som hans indbudte venner? 5
 Tro mig, Pisoner, i høj grad vil sådan et billede ligne
 bogen, hvis enkelte dele - som var det en sygs drømmerier -
 dannes så tomme, at mangel på hoved og hale kun giver
 form uden enhed. ”Men maler og digter - de har da vel altid
 haft samme magt til at vove, hvad nu de har lyst til?” - Javel, og 10
 det er en lov, vi både har bedt om og giver hinanden -
 men dog ikke sådan, at blidt og råt skal forenes,
 ikke så får skal parres med tigre og slanger med fugle.
 Ofte begyndes der højstemt med løftet om vigtige sager,
 hvorpå der syes en lap af purpur, og én til, som stråler 15
 vidt og bredt, når det snart er Dianas lunde og andre,
 som beskrives, og hvirvler, der gennem de vænger så skønne
 farer afsted, og snart er det regnbuen eller den Rhinflod -
 men det var blot ikke tiden og stedet. Måske er cypressen
 det, du kan male - hvad så, hvis den, der males for penge,
 lige er svømmet fortvivlet fra skibbrud? En vase begynder 20
 nu at få form på skiven - og bli’r kun en krukke, men hvorfor?
 Kort og godt: lad det være alt muligt, men ét blot og enkelt.
 Piso og sønner, der slægter ham på, vi digtere narres
 oftest af det, der ser ud som det rigtige: vil jeg så gerne 25
 sige det kort, bli’r jeg dunkel, mens kraften og saften forlader
 den, der jagter det glatte; man lover så vældigt - og svulmer;
 angst for stormvejr får en til at krybe for varsomt langs jorden;
 den, der vil variere det stof, som er ét, med et under,
 maler da straks en delfin ind i skoven og vildsvin i bølger.
 Flugten fra mangler fører til fejl, hvis det kniber med kunsten. 30
 Selv når en kunstner nede ved træningspladsen vil forme
 negle for nede i kobber og gengive lokker helt bløde,
 ender hans værk dog uheldigt af manglende kendskab til helhed.
 Jeg ville - tænkte jeg på at lave et værk - endnu mindre
 være som ham end leve med næsen helt skæv, og det også 35
 skøn at skue med øjne såvel som lokker helt sorte.

Tag jer et emne, der ligger til det, I kan klare, skribenter!
 Overvej længe, hvad jeres skuldre kan magte, og hvad de
 nægter at bære! Når man får valgt sig et stof, man kan magte, 40
 så vil der hverken mangle stil eller orden med klarhed.

Dygtig orden med ynde vil da være det - hvis jeg ellers
 ikke ta’r fejl - just nu at få sagt, hvad just nu der skal siges;
 meget må så bare gemmes og her og nu blive skrinlagt.

Også når ord knyttes sammen, må digtets garant med finesse være på vagt og vælge det ene, forkaste det andet.	45
Fint bliver det, man får sagt, hvis en snild forbindelse laver nye ideer af kendte. Og hvis der måske er behov for friske betegnelser for at ku' fremvise afsides forhold,	
så vil det lykkes at danne, hvad kiltiklædte Cetheger aldrig fik hørt, og lov vil man få, når man ta'r den med måde; særligt vil helt nye ord, der dannes, få tiltro, hvis kilden, hvorfra de springer, er græsk, og de afledes skånsomt. Men sig mig: hvorfor vil romeren give en ret til Caecilius og Plautus, som han så ta'r fra Vergil og Varius? Hvorfor misundes	50
jeg for de få ting, jeg opnår, når Cato og Ennius' tunger skænkede modersmålet så meget og fremførte nye navne på ting? Det har altid været og vil altid være tilladt at frembringe navne, der præges med nutidigt stempel.	55
Ligesom skovene år efter år får bladene skiftet -	60
gamle falder, <og når de er væk, vil nye i stedet	61a
frisk skyde frem> - så sker det med ord, at slægten af gamle	61b
uddør, mens nyskabte blomstrer ungdommeligt frem og får livskraft. Døden har os og vort til gode; hvadenten Neptun bli'r modtaget inde på land og beskytter flåder mod storme - værk for en konge, en sump længe gold og kun egnet for årer	65
nærer nabobyer og mærker en plovs hele tyngde, eller en flod får lært at ændre sit løb, så den bedre undgår at skade høsten, vil dødeligs værker gå under; endnu mindre i sproget vil ære og gunst leve længe.	
Mange ord, som nu er faldet, vil fødes påny, mens	70
mange, der nu nyder ære, vil falde, hvis sprogbrugen vil det; den er jo dommer og lov samt målestok over for sproget.	
Kongers og feltherrers store bedrifter og grusomme krige - verset, der bruges til dem, er det vers, som Homer jo fik fremvist.	75
Først blev der omsluttet klage med vers, der er uligt forbundne, senere også udsagn med tak for opfyldte ønsker; hvem der som ophavsmand dog lod udsende små elegier - derom strides de lærde, og sagen er endnu for retten.	
Egen jambe var våbnet, der passed' Archilochos' rasen; denne fod fik sandaler og vældige halvstøvler på, var	80
egnet til taler, der holdes på skift, kunne overgå mængdens larmende adfærd og var som skabt til at bruges i handling. Musen skænkede lyren den kraft at berette om guder, gudebørn, bokser, der sejrer, den hest, der er først over stregen,	
ungdommens elskovsaffærer og vin i befriende strømme.	85
Værkernes afstukne vekslen og farver må vogtes - men hvorfor hilses jeg så, hvis jeg ikke kan magte og ved det, som digter? Hvorfor beskedent, men slemt ville undgå at vide og lære? Fremstilles komisk stof, vil det ikke ha' vers fra tragedien; omvendt gør måltidet hos Thyestes postyr, hvis der bruges	90
dagligdags vers til beretning, der nærmest har værd af sandalen.	

Hver for sig må de holde den plads, der er tildelt og passer.
 Indimellem hæver komedien dog røsten, når Chremes
 står og skælder ud i sin vrede med svulmen i stemmen;
 tit også klager en tragisk figur i et sprog, der er enkelt - 95
 sådan som fredløs, som tigger en Peleus, en Telephos begge
 smider al bombast og halvandenfodsordpragt i stilen,
 hvis de med jammer ønsker at røre en tilskuers hjerte.

Digte skal ikke kun være smukke, men også ha' charme
 og få en tilhørers sjæl ført hen til det sted, de vil ønske. 100

Menneskers ansigter ler med dem, der ler, og de græder
 også med dem, der græder; og vil du ha' mig til at græde,
 da må du lide selv og først, så din ulykke slår mig,
 Telephos eller Peleus. Men hvis du går galt i dit udsagn,
 så vil jeg enten dø af grin eller gab. Og de ord, der 105
 passer til ansigt i sorg, er de dystre, til vredt er det trusler,
 lystne til gævt, og til strengt er det ord, der siges med alvor.

Først nemlig former naturen vort indre i alle de forhold,
 skæbnen nu giver: den glæder os, eller den driver til vrede,
 eller med sorg kan den tynde os ned til jorden og ængste; 110
 dernæst med tungen som tolk får den fremført røret i sjælen.
 Hvis så den talendes skæbne og ord er i misklang, vil alle

romere, høj som lav på rækkerne gnægge af latter.
 Forskellen vil blive stor, om en gud eller helt star og taler,
 moden knark eller yngling, der endnu er fyrig og blomstrer; 115
 om det er husets frue med magt eller ammen i travlhed,
 købmand, der rejser omkring, eller dyrker af spirende marker,
 kolcher, assyrer, om Theben er, hvor man er fra, eller Argos.

Følg enten sagnet eller find på, hvad der passer godt sammen!
 Hvis du nu skriver og bruger den ærekære Achilleus, 120
 så skal han rastløs, vred, ubønhørlig og fyrig benægte,
 lovene gælder for ham, og kun regne med én ting: med våben;
 vild skal Medea være i trods, men grædende Ino,
 troløs Ixíon, Io fortumlet og nedtrykt Orestes.

Overlader du scenen, hvad ikke er prøvet, og vover 125
 helt at forme en ny person, skal denne bevares,
 som den først træder frem - helt tro mod sig selv til det sidste.
 Kun med besvær kan man selv skabe goder for alle i digtning;
 du må så hellere spinde en handling af sangen om Troja
 end ville fremføre først, hvad ingen har sagt eller kender. 130

Offentligt gods vil du da privat få rådighed over,
 hvis du blot ikke vil trampe dig rundt i det gængse og åbne,
 ikke som oversætter med omhu og trofast vil tage
 ord for ord og som efterligner vil springe i saksen,
 hvor din fod sidder fast af skam eller kravet til værket, 135
 eller vil starte dit værk som engang den kykliske digter:
 "Priamos' skæbne og hæder i krigen vil dække min hymne".
 Hvad vil han bringe som værdigt for løftet om sådan en mundfuld?
 Bjerger vil skælve i barsel, men født bli'r en fjollet fidus-mus.

- Meget bedre gør denne, som aldrig er dum i sin stræben: 140
 ”Muse, fortæl mig om manden, der efter han undertvang Troja,
 så mangfoldige byer og fik deres sæder at kende”.
 Planen er ikke, at røg skal komme af lyn, men at bringe
 lys ud af røgen og derved få underne frem, så de stråler -
 Skylla, Charybdis samt Antíphates og så kyklopen. 145
 Og det er ikke helt fra Meleagers død, Diomedes
 kommer hjem, eller Troja bli’r stormet fra tvillingeægget;
 men når han straks iler hen, hvor det sker, bli’r hans tilhører altid
 kastet ind midt i ting, han forventer man kender; og hvad han
 opgi’r at kunne behandle og få til at skinne, forlades; 150
 og han lyver og blander de ting, der er sande, med falske,
 uden at midten dog strider mod starten og enden mod midten.
- Du skal nu høre, hvad jeg og folket med mig må forlange:
 Hvis du vil have applaus, når man bliver i sædet, til tæppet
 går sidste gang, og en sanger vil sige: ”Ja, værsgo’ og klappe!”, 155
 så må du klart betegne de vaner, der gælder hver alder -
 give, hvad passende er, til forandring i år og naturer.
 Drengen, som nu forstår at udtale ord og får mærket
 jorden med sikker fod, er vild med at lege med andre,
 vred og rolig tilfældigt og time for time en anden. 160
 Hagen får dun, og den unge bli’r fri for sin vogter - omsider,
 glad for heste, hunde og eng i det fri med dens grønsvær,
 blød som voks gi’r han efter for fejl, mod formanere knaldhård,
 lad som besørger af ting, der gør nytte, men ødsel med penge,
 overlegen og lysten, men kvik til at opgi’ begæret. 165
 Helt andre ting går man op i med manddommens alder og hjerte,
 søger sig magtfulde venner og ønsker politisk prestige,
 vogter sig for at begå, hvad det så er besværligt at ændre.
 Alskens bekymringer holder den gamle belejret, som når han
 søger og finder, men - ak! - er sky og ræd for at bruge 170
 eller er fyldt med frygt og kulde i alt, hvad han laver,
 modløs forhaler af handling og træg og fremtidsbekymret,
 vanskelig, ren kværlant og fortidsforherliger - dengang
 han var barn! - men irttesætter og revser af yngre.
 Mange er goderne, år bringer med, når de kommer, og mange 175
 tager de væk, når de går igen. Lad nu ikke den unge
 få den gamles rolle og ikke den lille den voksnes;
 aldre har hver deres træk, og ved dem vil vi altid forblive.
- Handlingen udføres enten på scenen eller berettes.
 Længere ta’r det at pirre en sjæl med ord gennem øret 180
 end med det, som man tror ved at se det med ens egne øjne -
 det, en tilskuer tiltror sig selv. Du vil dog ikke føre
 ting, der fortjener at ske inden døre, på scenen, men fjerne
 meget fra synet, som så bli’r fortalt i et sendebuds udsagn.
 Lad altså ikke Medea bli’ børnemorder helt åbent, 185
 Atreus fælt, men så alle kan se, lave menneskegullasch
 eller Prokne forvandles til fugl og Kadmos til slange.

- Hvad du af den slags end viser mig, vækker min mistro og afsky.
 Dramaets akter skal ikke gå over de fem eller under,
 hvis man da ønsker det opført og opført igen på en scene. 190
 Lige så lidt må en gud gribe ind, medmindre da knuden
 kræver den løsning, eller må fjerde person ville tale.
- Koret skal holde den rolle, det har, og mandigt forblive
 skuespiller og ikke i sangen imellem to akter
 synge, hvad ikke tjener og egner sig rigtigt til emnet. 195
 Snart skal det både gi' støtte og råd som en ven til de gode,
 styre de vrede og holde af dem, der frygter at fejle;
 snart skal det rose den mad, der serveres beskedent, og også
 sund retfærdighed, love og fred, der gør byporte åbne;
 snart skal det tie med, hvad det betroes, og bønfalde guder, 200
 om at lykken smiler til stakler, men ikke til hovne.
- Nu er fløjten beviklet med messing og ligner trompeten,
 men engang var den enkel og fin med ganske få huller,
 god til at ledsage koret og støtte det samt til at fylde
 tilskuerrækker med lyd - de var endnu ikke så fyldte; 205
 derhen kom jo et folk, som var til at tælle - så lille,
 som det var, og moralsk så bravt, uskyldigt og ærbart.
 Efter at byen med sejren begyndte at øge sit opland,
 muren gik bredere rundt, og man nu helt frit kunne mildne
 skytsguden, når der var dage til fest, og med vin midt på dagen, 210
 så fik man lov til at boltre sig mere i takter og toner.
 Kunne en bonde jo, dér på sin fridag og sammen med bybo
 uden kultur have smag - eller tarvelig sammen med ædel?
 Sådan blev gammel kunst, når nu fløjtespilleren slæbte
 rundt på scenen med dragten, gjort både forjaget og pyntet 215
 sådan blev tonerne flere på selv den alvorlige lyre.
 Stilen blev også helt revet med og forandret af ordkunst,
 ligesom indholdet skarpt kunne se på nytte og fremtid
 før i tiden, men nu nærmest lød som oraklet i Delfi.
 Den, der tog del i en dyst om en simpel buk med tragedien, 220
 viste så også snart de landlige satyrer nøgne,
 når han forsøgte sig barsk med skæmt - men dog stadig med alvor;
 for noget nyt, man ku' lide, sku' til for at lokke og fængsle
 publikums lyst midt i frit slag med vin efter ofret til guden.
 Men det vil passe sig fint at få indyndet satyrers kådhed, 225
 fyldt med bid og forvandle alvorligt med skæmt - vel at mærke,
 uden at, hver gang en gud og hver gang en helt vil bli' fremført,
 nyligt skuet i klæder af guld og kongeligt purpur,
 går han i sproget ned på jorden til fattiges hytter
 eller i flugt fra jorden kun griber i skyer og tomrum. 230
 Er den for fin til at plapre på vers uden vægt, vil tragedien
 - ligesom fruene, der danser men kun af pligt på en festdag -
 rødmende være en stund i de frække satyrers selskab.
 Jævne og herskende navne og ord er ikke alene
 dem, jeg vil vælge, Pisoner, som satyrdrama-forfatter; 235

- og jeg vil ikke gå væk fra den tragiske farve så ivrigt,
at det ikke gør forskel, om Davus og Pythias den frække
- hende, der gafler den sum, som hun snyder fra Simo - nu taler
eller Silen, Dionysosbarnets beskytter og tjener.
- Ud af det, der er kendt, vil jeg danne det digt, jeg er efter; 240
alle vil håbe og vove det samme og slide og slæbe,
men forgæves; for så meget gør det, når ord sættes sammen,
så megen hæder bli'r dem fra dagligdagen til gode.
Faunerne hentes fra skove, og da må de - efter min mening -
altid undgå, som kom de fra gaden og næsten fra Forum, 245
enten at lase sig frem på vers med stor elegance
eller at bralre med ord fra rendestenen og sølet.
Den slags fornærmer jo dem, der har hest og fader og penge;
- de lægger velviljen væk, og det, der får bifald fra ham, der
sidder med ristede ærter og nødder, bli'r ikke bekranset. 250
- Det at en stavelse, som er lang, følger kort kaldes jambe -
den fod har travlt, så fra den kom der ordre til navnet "trimeter"
om at hæfte sig fast på jamberne, selv om den hver gang
slog seks slag og fra først til sidst var sig selv. Men så siden,
for nu at gå i øret lidt mere forsigtigt og vægtigt, 255
lod den tålmodigt og venligt spondæer få plads i familien
med deres sikre skridt, dog uden helt lige at dele
retten til anden fod eller fjerde. Hos Accius er jamben
sjælden i ædle trimetre, og ses den hos Ennius, rammes
vers, der bliver sendt med vældig tyngde på scenen, 260
fælt af dens anklage - enten for hastværk og savnet af omhu,
når der bli'r skabt et værk, eller manglende kunstnerisk viden.
Mange kan ikke se uharmon i vers, når de dømmer,
og i Rom gi'r man langt mere lov end fortjent til en digter.
Skal jeg så skrive helt frit og tilfældigt? Eller mon omvendt 265
alle kan se mine fejl, så at jeg bli'r forsigtig og frygter,
om man nu giver mig lov? Da slipper jeg nok for kritikken,
men jeg har ikke fortjent nogen ros. Så I skal da læse
græske mesterværker om natten og læse om dagen.
Men jeres forfædre roste jo Plautus for rytmen i verset 270
og for hans humor på grund af en alt for tålmodig, ja faktisk
tosset beundring - hvis ellers da jeg og I kan se forskel
mellem den plumpe vits og den fikse og kyndigt kan tælle
lyden af lovlige rytme ved hjælp af fingre og øre.
Thespis opfandt tragedien, den nye og ukendte genre - 275
siger man - og lod sin digtning bli' trukket afsted på en kærre,
hvor den blev sunget og opført af folk, der var sminket med bærme.
Aischylos fandt så på masken såvel som den værdige kappe,
rejste beskedent en scene på bjælker og lærte de andre
både et sprog i en høj stil og halvstøvlen anvendt som fodtøj. 280
Så kom den gamle komedie og fik al den ros, den fortjente;
men dens frihed blev misbrugt, og overfald blev resultatet -
det måtte standses med lov. Man fandt sig i loven, så koret

tav i sin skam, når det nu havde mistet sin ret til at såre.	
Vore digtere lod intet uforsøgt og har vundet	285
megen hæder, fordi de turde gå væk fra de fodspor, grækerne satte, og prise vort hjemlands bedrifter - hvad enten romersk tragedie var det, de fik opført, eller komedie.	
Latium fik jo sin magt og sit ry fra værdige krige - og ville få det i kraft af sin tunge, hvis ikke hver evig	290
eneste digter var led ved det slid, der går med at file.	
Åh, I børn af kong Numa, vær hårde mod digtet, det ikke har taget tid at få udført til fingerspidserne: meget skal være slettet og tæmmet og atter beskåret og rettet.	
Når Demokrit nu mener, geni er en højere lykke	295
end stakkels kunst, og holder hver digter, der tænker fornuftigt, ude fra Helikon, gider en pæn del da ikke at klippe negle og skæg, og de søger i skjul væk fra badeanstalter.	
Uden tvivl vil en digter jo få sig et navn og bli' værdsat, hvis han aldrig får raget sit skæg i det hoved', selv ikke	300
tre gange nyskerod kan kurere. Hvor er jeg en tåbe, når jeg får rensset min galde, straks forårstiden sig nærmer - ellers kunne bestemt ingen digte som jeg! Men det vanvid er ikke prisen værd. Jeg vil altså fungere som stenen:	
nok kan den slibe jern, men er selv berøvet at skære;	305
uden at digte selv vil jeg tale om pligter i hvervet, hvorfra midlerne kommer, hvad nærer og former en digter, hvad der vil passe, hvad ikke, hvor dygtighed ender, hvor fejltrin.	
Rigtig digtning har viden som grundlag og også som kilde.	
Skrifter fra Sokrates' skole vil da kunne vise dig stoffet;	310
når der er sørget for stoffet, vil ordene frivilligt følge.	
Den, der har lært, hvad han skylder sit eget land, og hvad venner, hvor højt ens egne forældre, ens bror og gæsten bør elskes, hvad en politiker har som sin pligt, hvad en dommer, og hvilken	
rolle en hærfører har i krig - ja, han ved helt sikkert,	315
hvad han skal give enhver person, så det passer hver enkelt.	
Når det er lært, vil jeg sige: få efterlignet og skuet mønstre i liv og vaner og brug deres levende stemmer.	
Af og til kan et drama jo, når det har glans i pointer med karakterer på plads, <men helt trægt> i sin tyngde langt bedre	320
glæde og fængsle et folk end vers, der har masser af vellyd, men blot er fyldte med sniksnak og derfor helt savner et indhold.	
Grækerne fik fra musen talentet i gave, en tunge let på gled og var kun begærlige efter at roses.	
Omvendt får børn i Rom lært at regne i ét væk og dele	325
assen på hundrede måder: "Vil unge Albanus fortælle - hvis vi fra fem tolvtedele af assen nu fjerner den ene, hvad får vi så, hva' beha'r?" - "En tredjedel" - "Fint! Du vil kunne holde på dit. Læg i stedet den tolvtedel til. Og hvad bli'r det?"	
- "Det er en halv." Kan man så, når den glubske omsorg for mønter	330
én gang er trængt ind i sjælen, forvente, at digte bli'r dannet, som skal bli' smurt med ceder og gemt i den glatte cypresboks?	

- Enten at gavne eller fornøje er digternes ønske
 eller at sige, hvad både er dejligt og nyttigt i livet.
 Hvilken morale, du end vil fortælle - vær kort, så at sjælen 335
 hurtigt får fanget og lært det, du siger, og gem
 mer det trofast;
 ellers, med hovedet fyldt, flyder alt overflødigt jo over.
 Det, du for nydelsens skyld finder på, bør ha' sandheden tæt på;
 sæt så en grænse for, hvad et drama kan kræve, man tror på -
 som trække levende barn ud af Lamias mættede mave. 340
 Fløjen af ældre er hårde mod digte, der ikke kan gavne,
 mens de unge og smukke forkaster dem, hvis de er strenge.
 Alle vil støtte ham, der får blandet behaget og nytten
 ved at belære og lige så vel fornøje sin læser.
 Bogen af ham tjener penge for forlag og sælger, for bogen 345
 krydser havet og sikrer forfatteren ry meget længe.
- Dog er der fejl, som vi gerne vil tilgive. Strengene klinger
 nemlig ikke altid, som tanken og hånden har ønsket,
 [- alt for tit vil man have en bas, og så får man diskanten -]
 lige så lidt som en bue vil træffe ethvert mål, den truer. 350
 Men når det meste i digtet kan skinne, vil jeg ikke blive
 stødt over hver lille plet, som mennesker sætter helt sorgløst
 eller glemmer at vogte sig for af natur. Hvad så altså?
 Jo, hvis en skriver nu stadig på trods af advarsler laver
 samme fejl, er der ingen pardon, og man må bare grine, 355
 hvis en musiker kikser en streng, når det altid er samme.
 Sådan mener jeg, den, der gør meget forkert, bare ligner
 Choirilos; er han god et par gange, så ler jeg og undres.
 Omvendt harmes jeg, hver gang Homer, der jo er god, dog slumrer;
 men i et værk, der er langt, har man lov til at snuppe en skraber. 360
 Digtet er lig maleriet, for én slags vil fængsle dig mere,
 hvis du går tættere på, og én på længere afstand;
 ét kan li' mørke, et andet vil helst have lys til at ses i -
 det bliver ikke ræd for at dømmes skarpsindigt og kritisk;
 ét gjorde lykke én gang, et andet vil gøre det mange. 365
 Ældste søn, omend du ved hjælp af din faders formaning
 dannes helt rigtigt og selv har forstand, så læg dig dog dette
 grundigt på sinde: middel og godt nok går an - og med rette -
 inde på særlige felter: for middelmådige evner
 afskærer nok en jurist og en sagfører fra en Messallas 370
 dygtige taleniveau og en Aulus Cascellius' viden;
 men de er dog noget værd, mens ikke et menneske, guddom
 eller boghandel tåler den middelmådige digter.
 Som det støder an med et disharmonisk ensemble,
 klæbrig salve og birkes smurt ind i den sardiske honning 375
 under en bedre middag, fordi man ku' klare sig uden -
 sådan med digtet: da det er tænkt og skabt for at glæde,
 ryger det ned på en gang, hvis det blot kommer lidt væk fra toppen.
 Uden forstand på sport går man ikke til idræt på engen -
 nej til trillebånd, diskos og bold, hvis man ikke har lært det; 380

ellers - og hvem kan la' vær? - står en kødrand af folk jo og griner.
 Uden forstand dog på vers tør man godt digte løs - hvorfor ikke?
 Man er jo borger og fri som sin far, har penge, der tilmed
 kommer af ridderstand, kun en fejl er det, som man mangler.
 Du vil dog ikke tale og handle på trods af talentet - 385
 det er du kritisk og klog nok til; hvis du endelig skriver,
 så skal det først gå ind i øret på smagsdommer Maecius
 samt på din far og mig og i ni år gemmes blandt kladder
 nede i skuffen; for så vil du, før du har udgivet noget,
 frit kunne slette. For ord, der er sagt, finder ikke tilbage. 390

Dengang i skoven blev folk skræmt væk fra den grumhed, der lå i
 føde ved drab, af en præst og spåmand for guderne, Orpheus.
 Da blev det sagt, han fik rovdyr som tigre og løver gjort tamme.
 Og det blev sagt, at Amphion - som ham, der grundlagde Theben -
 flyttede stenene rundt med klangen fra lyren og drev dem, 395
 hvorhen han ville, med skønsang. Engang var dette jo visdom:
 skelne imellem privat og fælles samt verdsligt og helligt,
 standse elskov i flæng, give ægtemænd retten med loven,
 bygge byerne op og indmejsle love på tavler.
 Sådan fandt hæder og navn deres vej til hellige skjalde 400
 med deres sange. Homer blev derpå berømt, og Týrtaios
 sporede an til krig og kamp ved at opmande sjæle
 med sine sange og vers; og med digte blev spådomme fremsagt,
 livets rette vej peget ud, blev det prøvet at vinde
 kongernes gunst med sange for kor og opfundet drama, 405
 som skulle afslutte lang tids arbejde. Skam dig så ikke
 over musen, der mestrer sin lyre, og sanger Apollon!

Er natur eller kunst det, der gør et digt værd at roses,
 spørger man. Jeg har dog svært ved at se, hvad kun fliden kan nytte,
 uden at åren er rig, eller råt talent; netop begge 410
 kræver hinandens støtte og slutter sig sammen i venskab.
 Den, der gerne vil først i mål og vinde et kapløb,
 er gået gennem en del i sved og frost siden barnsben -
 langt væk fra damer og vin. Og den, der ved pythiske lege
 dyster i fløjte og sang, har først lært det i frygt for sin lærer. 415
 Er det så nok at sige: "Men jeg begår herlige digte!
 Fanden tage den sidste! Hvor fælt, hvis jeg tabte og rent ud
 tilstod, at det, som jeg ikke fik lært, har jeg ikke forstand på!"?

Som en anden pranger får folk troppet sammen til godtkøb,
 indbyder digteren gerne klakører til fede fiduser, 420
 rig som han er på jord og rig på renter af penge.
 Er han så den, der forstår at servere de lækreste retter,
 stille kaution for en ødsel fallent og redde den trængte
 ud af en sag, vil det undre mig meget, om han dog kan kende
 forskel i al sin lykke på falske og rigtige venner. 425
 Skulle det ske, eller vil du gerne, at du altså skænker
 noget til nogen, så spar ham dog for at sku' høre dig digte

midt i sin glæde; for han vil jo råbe: "Hvor smukt, godt og rigtigt!",
lytte og blegne af skræk eller lade forstående tårer
trille fra øjnene, hoppe af fryd og stampe i jorden. 430
Ligesom de, der hyres til jammer, når nogen begravnes,
siger og gør næsten mere end dem, der smertes af hjertet,
røres hyklerin mere end ham, der lovpriser ærligt.
Konger anvender - siger man - pres, ja tortur, hvor de bruger
mange bægre med vin, når de vil være sikre på nogen - 435
om han dog ikke bør regnes som ven. Er du digter, vil <bifald>
aldrig få dig til at gå helt fejl af den holdning, det skjuler.

Læste man op for min ven Quintilius, sagde han altid:
"Ret lige det der - og dét!" Hvis man sagde, det ikke var muligt
med forbedring - man havde forsøgt et par gange, lød ordren: 440
"Slet det, og ned igen på en ambolt med vers, der er skæve!"
Ville man så retfærdiggøre en fejl, ikke ændre,
spildte han ingen ord og mere besvær på at nægte
nogen at elske sig selv og sit uden andre rivaler.

Den, der er god og klog, vil revse de vers, der er træge, 445
rette de hårde, med pennen på tværs sætte sortdunkle mærker,
hvis de er sjuskede, skære godt af i prydelsers vildnis,
tvinge dem til at gi' plads for lys, hvis man ikke ka' se dem,
påtale tvetydigt sprog og anmærke det, der bør ændres -
kort sagt en ren Aristarch - og ikke bemærke: "Men hvorfor 450
såre en ven i småting?" - Men "små" ting vil føre til store,
hvor det går galt, når han én gang bli'r mødt med latter og afvist.

Som var han en, der plages alvorligt af udslæt, af gulsot
eller af månesygt vanvid og anden forvirring og galskab,
undgår fornuftige folk af frygt for berøring den gale 455
digter, mens børn forfølger og driller ham nok så dumdristigt.
Han går forvirret rundt og udgyder vers, mens hans næse
hæves i sky, og falder han ned i en brønd eller kule -
blind som en jæger på jagt efter drosler - så råber han længe:

"Kom dog og hjælp mig, folkens!"; men er der mon nogen, der gider? 460
Vil nogen virkelig kaste et reb ned til ham og hjælpe,
så vil jeg sige: "Tror du da ikke, han faldt ned med vilje -
at han ikke vil reddes?" og nævne den død, som en digter
fik på Sicilien: dengang Empedokles ville betragtes

som en udødelig gud, sprang han koldt i det brændende Etna. 465
Digterne kan så altså med fuld lov og ret gå til grunde!
Redde nogen imod hans vilje er mordergerning.
Han har jo gjort det før, og får man ham op, vil han ikke
straks bli' normal og glemme sin trang til at huskes for døden.

Al hans digtning må komme af noget, men har han mon pissat
ned på sin faders grav eller hærget og skændet et dystert
helligt sted? Bestemt er han gal og i oplæser-barskhed
ligner han helt en bjørn, som har kræfter nok til at sprænge

470

gitter og bur, og får dum og klog til at løbe for livet;
 men har han fangst, så holder han fast og læser til døde.
 Denne blodigle slipper kun huden, når tørsten er slukket.

475

Kort sproglig kommentar

1: Horats' digt begynder mildest talt ikke med et gyldent vers, men med en meget prosaisk sammensætning og rækkefølgen adj. A - subst. A - subst. B - adj. B i de bærende termer *humano capiti* og *cervicem equinam* samt subjektet *pictor* anbragt midt i det sidste led; og hele pointen fremgår af verbet *iungere* i næste vers samt angivelsen af hele sætningens karakter af noget potentielt i *si* med konjunktiv.

5: *amici* er opfattet som en nominativ, der står prædikativt til subjektet; det kan også være en vokativ, men den direkte tale til *Ars Poeticas* adressater, *Pisones* i næste vers taler dog nok imod dette; tautologi er ikke en horatiansk vane.

14-16: *inceptis gravibus ... professis* er dativer til *assuitur*; *qui spelendeat*: relativ-sætning med hensigt og derfor med konjunktiv; *cum*-sætningen forklarer *panus*.

37: *spectandum*: *gerundiven* er hér brugt passivisk attributivt til at udtrykke det, man er egnet til at blive - dvs. egentlig: god til at blive skuet.

63-68: I hele denne passage, dvs. i forhold til *Neptunus* (i sig selv en personifikation), *palus* (eller det substantiv, der skal erstatte det i teksten) og *amnis* bevæger beskrivelserne af de tre fænomener fra konstruktioner fra de mere abstrakte *rex interfectus*-konstruktioner (Madvig § 426) til personificerede fremstillinger (cf. de personificerede *res comica* og *cena Thyestae* i 89-91).

79: At både *Archilochos* og hans *rabies* fandt sit særlige og rette udtryk i den *jambe*-biske digtning, vises ved, at *proprio* kan henvise til begge, hvilket jeg har forsøgt at afspejle i min oversættelse: Egen *jambe* var våbnet, der passede *Archilochos'* rasen; cf. 92 og 316.

92: Begrebet om det passende understreges ved, at *decentem* er styret af både *teneant* og *sortita*.

100: *animum auditoris agunto* (få en tilhørers sjæl ført): en ordret gengivelse af det græske *psych-ago*gein, dvs. "føre en (tilhørers) sjæl".

114: *intererit*: et eksempel på, at Horats i *Ars Poetica* også kan anvende *futurum* i præceptiv hensigt og ikke kun *temporal*.

128: I dette vers, hvis latinske tekst er *difficile est proprie communia dicere* (*tuque*) (kun med besvær kan man selv skabe goder for alle i digtning), og hvis betydning har været diskuteret siden de senantikke Horats-kommentatorer, opfatter jeg *proprie* som personligt, selv og *communia* (goder for alle, egt. fælles ting) som et efficeret, proleptisk objekt for *dicere* - hvad der er den normale reaktion på *dicere*, sådan som det f. eks. gælder for grammatikken angående *dicere* i 334: *et iucunda et idonea dicere vitae* (at sige, hvad både er dejligt og nyttigt i livet). Men der er blandt kommentatorer af *Ars Poetica* en tradition for at opfatte *communia* som et afficeret objekt og i grunden lade *dicere* betyde "tale om"; dette gælder f. eks. i parafrasen af verset i Brink (1971): "creation of new subjects is hard" og i Rudd (fra 1989): "it is hard to express general matters in a particular way". Som ordene "creation" og "express general matters" dog viser, findes opfattelsen af *dicere* med et efficeret objekt vel også i bagtankerne hos Brink og Rudd. Jf. min artikel i C & M LV (2004).

150: *desperat tractata nitescere posse relinquit* (opgør at kunne behandle og få til at skinne, forlades): at stilen ikke skinner, anskueliggøres konkret med et vers, de *alene* består af verbal-former.

151-152: Sætningen *ne medium ... ne discrepet imum* i 152 er limitativ i forhold til *ita mentitur ... sic remiscet* i 151; dvs. det limitative i *ne*-sætningen udtrykker en tilstræbt indsnævring af *mentitur* og *remiscet*, der ligger et sted mellem det konsekutive og det finale; sml. *ita* og *ne* i 225-230 og *non ut*-sætningen i 257-258.

176 og 185: De to *ne*-sætninger forklares bedst som finale sætninger, ikke som selvstændige hovedsætninger med forbud. Problemet er blot: finale til hvilke hovedsætninger, og hvad skal det betyde for tegnsætningen? *ne*-sætningen i 176-177 kan forklares med ellipse af et følgende *hoc dico* eller lignende, hvis objekt så vil være lig indholdet af den grammatiske hovedsætning i 178; eller *ne*-sætningen kan lægge sig direkte til hovedsætningen i

178. Sætningen, der indledes af *ne* i 185 og går til 187, lader sig næppe forklare med ellipse, så grammatisk set er det ikke ligetil at placere sætningen, og hvad angår selve indholdet er det nok bedst at se sætningen som en hensigt, der uddyber *facundia praesens* i 184 fra det foregående.

183: *digna geri*: konstruktionen med (*in*)*dignus* (hér substantiveret neutr. plur.) og en infinitiv genfindes i 231: *effutire indigna* (*tragoedia*) og 283: (*vim*) *dignam regi*.

212: *saperet*: imperf. konjunktiv om fortids *potentialis* (Madvig § 353 a.).

225-230: *ita - ne*: *ne*-sætningen er limitativ.

226: *vertere seria ludo* (forvandle alvorligt med skæmt): denne blanding af alvor og spøg har også en særlig teoretisk term i traditionel, dvs. græsk retorik og poetik, nemlig *spoudaio-geloion*, dvs. det alvorligt-muntre.

234: *dominantia*: (herskende): en direkte oversættelse af den græske term *kyria*, (både det latinske og det græske er afledt af et ord, der betyder "herre" eller "her-sker"); i den teoretiske terminologi bruges på latin normalt *proprius* (egentlig) til at betegne ordenes almindelige betydning. At Horats i stedet for *propria* (*nomina verbaque*) bruger *dominantia*, kan opfattes som et konkret og illustrerende eksempel på tekstens tanke om ikke kun at bruge *dominantia nomina verbaque* (de herskende navne og ord).

253: *cum* (med konjunktiv): koncessiv konjunktion (Madvig § 358, Anm. 3).

284: *turpiter obticuit* (tav i sin skam): til trods for, at adverbiet *obticuit* står lige efter *turpiter* (skændigt), og den første verbalform derefter er *participiet sublato* (fjernet), har der været en vis tradition blandt kommentatorer for at knytte adverbiet til den sidste verbalform i hele sætningen, *nocendi* (at såre) for også derved at fremhæve temaet med den gamle komedies udarten. Et mere vægtigt problem er, om *turpiter* skal relateres til den skam, der ligger i selve koret og komediens adfærd, eller til skammen ved at måtte tie.

290-291: Bemærk, at pronominet *unum quemque* bliver delt mellem to vers, hvilket vel konkret skal vise et manglende slid med at file på verset; sml. 424-425.

316: At indholdet drejer sig om at give enhver person det passende, fremgår også af det rent sproglige, hvor *dativen i personae cuique* er styret af både *reddere* og *convenientia*.

334: *idonea dicere vitae* (sige, hvad ... er gavnligt i livet): dette udtryk, der uddyber begrebet om det nyttige, ligner en gengivelse af det græske *chresimologein* (sige det nyttige), et udtryk, der bruges og sikkert er skabt af Horats' teoretiske holdepunkt, Neoptolemos.

347: Brugen af *tamen* (dog) i indledningen, der beskriver en indskrænkende modsætning til det foregående, må være begrundet af, at der især i 345-346 er angivet succes med digteriske idealer, mens der i de følgende vers er betegnet undskyldende omstændigheder ved *delicta* (fejl).

373: *concessere*: perfektum bruges hér gnomisk, dvs. til at udtrykke et udsagn, der ikke er bundet til et bestemt tidspunkt, men gælder alment.

374: *symphonia discors* (disharmonisk ensemble): et oxymoron (en selvmodsigelse), hvor den indre modsigelse er understreget af sammenstillingen af det græske fremmedord *symphonia* (ensemble) og det latinske *discors* (disharmonisk),

418: *sane*: det er ikke helt klart, hvad *sane* betyder, og hvad det lægger sig til. Betyder det rent ud (emfatisk) eller i det mindste (indrømmende), og lægger det sig til *didici*, *nescire* eller *fateri*? I min opfattelse betyder det rent ud og lægger sig til *fateri* - derfor: måtte tilstå.

424-425: bemærk, at ordet *inter-noscere* (kende / forskel) er delt over to vers, sml. *unum-quemque* (hver evig / eneste) i 290-291.

435-436: *quem perspexisse ... an* (vil være sikre på nogen ... om ikke): *an* brugt i en indirekte spørgesætning med et enkelt spørgsmål, der forventer et positivt svar. Den samme konstruktion bruges i 462: *qui scis an* (tror du da ikke) (jvf. Madvig § 453).

439: tilføj *si* til *negares* som forlængelse af *si recitares* i 438.

467: *occidenti* (mordergening) ordet er grund til det eneste spondæisk afsluttede vers i hele Horats' hexameterdigtning.

471: *minxerit* (har pissert): stilistisk er dette ord af lav, obskøn stil.

Bibliografi

I) Tekstudgaver og kommentarer:

- A. Kiessling - R. Heinzes udgave og kommentar (1914 etc.).
 C.O. Brinks udgave og kommentar: Horace on Poetry, II The Ars Poetica (Cambridge 1971).
 D.R. Shackleton Baileys Teubner-udgave (Stuttgart 1985).
 N. Rudds udgave og kommentar (Cambridge 1989).

II) Danske oversættelser:

- P.A. Smith Hansen, *Horats Breve*. Oversatte og oplyste ved Anmærkninger. Anden Bog, 20-36 og 42-47 (København 1901).
 A. Glahn, *Quintus Horatius Flaccus Breve*. Oversatte paa Danske Vers. II 133-179 og Oplysninger 42-64 (København 1919).
 S. Sørensen, "Horats. Et Brev om Digtekunsten" Kritik 97, 1991.
 E.A. Madsen, *Horats. Poetik og Kritik*. Anden Bog af Epistlerne (København 1996).

III) Den øvrige bibliografi:

- K. Barwick, "Die Gliederung der rhetorischen techne und die horazische Epistula ad Pisones" Hermes 57 (1922) 1-62.
 C. Becker, *Das Spätwerk des Horaz* (Göttingen 1963).
 C.O. Brink, *Horace on Poetry*, I Prolegomena to the Literary Epistles (Cambridge 1963).
 C.O. Brink, *Horace on Poetry*, III Epistles, Book II (Cambridge 1982).
 K. Büchner, "Das poetische in der Ars Poetica des Horaz", i: Studien zur Römischen Literatur 10 (Wiesbaden 1979) 131-147, 210.
 A.Y. Campbell, *Horace. A New Interpretation* (London 1924) 233-299.
 J. V. Cody, *Horace and Callimachean Aesthetics* (Bruxelles 1976).
 J. Delz, "Textkritische Versuche an der Ars Poetica des Horaz" Museum Helveticum XXXVI (1979) 142-152.
 G.C. Fiske og M.A. Grant, "Cicero's De Oratore and Horace's Ars Poetica" University of Wisconsin Studies XXVII (1929).
 E. Fraenkel, *Horace* (Oxford 1957).
 B. Frischer, *Shifting Paradigms. New Approaches to Horace's Ars Poetica* (Atlanta 1991).
 H. Funke, "Zur Ars Poetica des Horaz" Hermes CIV (1976) 191-209.
 K. Gantar, "Die Anfangsverse und die Komposition der horazischen Epistel über die Dichtkunst" Symbolos Oslonienses XXXVIII (1964) 89-98.
 N. Greenberg, "The use of poiema and poiesis" Harvard Studies in Classical Philology 65 (1961) 263-289.
 P. Händel, "Zur Ars Poetica des Horaz" Rheinisches Museum CVI (1963) 164-188.
 L. Hermann, "Les deux parties de l'Art Poétique d'Horace" Latomus XXIII (1964) 506-510.
 C. Jensen, *Philodemos Über die Gedichte, Fünftes Buch* (Berlin 1923).
 R.S. Kilpatrick, *The Poetry of Criticism. Horace, Epistles II and Ars Poetica* (Edmonton (1990)).
 K. Latte, "Reste frühhellenischer Poetik im Pisonenbrief des Horaz" Hermes 60 (1925) 1-13.
 E.A. McDermott, "Horatius Callidus" American Journal of Philology XCVIII (1977) 363-380.
 H.J. Mette, "'Genus tenue' und 'mensa tenuis' bei Horaz" Museum Helveticum XVIII (1961) 136-139 (= Wege zu Horaz, Wiss. Buchg. 1980, 220-224).
 E. Norden, "Die Composition und Litteraturgattung der Horazischen Epistula ad Pisones" Hermes 40 (1905) 481-528.
 W. Ott, *Metrische Analyse zu Ars Poetica des Horaz* (Göppingen 1970).
 M. Pohlenz, "ToJ preypon, Eine Beitrag zur Geschichte des griechischen Geistes" NGG 1933 53-92.

- A.J. Podlecki, "The Peripatetics as literary critics" *Phoenix* 23 (1969) 114-137.
- A. Rostagni, *Arte Poetica di Orazio* (Torino 1930).
- D.A. Russell, "Ars Poetica", i (ed.) C.D.N. Costa, *Horace* (London 1973) 113-134.
- J. Schwartz, "Horace, Ars Poétique, v. 63-69" *Römische Philologie* XXI (1947) 49-54.
- D.R. Shackleton Bailey, *Profile of Horace* (London 1982).
- W. Steidle, *Studien zur Ars Poetica des Horaz* (repr. Hildesheim 1967).
- A.T. Summers, *Philodemus' PERI POIEMATON and Horace's Ars Poetica: Adapting Alexandrian Aesthetics to Epicurian and Roman Traditions* (Urbana 1995).
- S. Sørensen, "Horace, Ars Poetica 317-318", *Classica et Mediaevalia* 38 (Kbh. 1987).
- S. Sørensen, "Horace on tradition and the individual talent: Ars Poetica 119-152", *Classica et Mediaevalia* 55 (2005).
- W. Trimpf, "Horace's ut pictura poesis. The argument for stylistic decorum" *Tradition* XXXIV (1978) 39-73.
- H.L. Tracy, "Horace's Ars Poetica: A Systematic Argument" *Greece and Rome* XVII (1948) 104-115.
- J.H. Waszink, "Bemerkungen zu den Litteraturbriefen des Horaz" *Mnemosyne* XXI (1968) 394-407.
- F. Wehrli, "Horaz und Kallimachos" *Museum Helveticum* I (1944) 69-76.
- P. White, "A.P. 128-30: The intent of the wording" *The Classical Quarterly* ns. XXVII (1977) 191-201.
- T.P. Wiseman, "Satyrs in Rome? The Background to Horace's Ars Poetica" *Journal of Roman Studies* LXXVIII (1988) 1-13.

En oversigt over den seneste forskning findes i E. Doblhofer, *Horaz in der Forschung nach 1957* (Darmstadt 1992), 128-133 og 197-198.